

بررسی نیازسنجی آموزشی های فنی و حرفه ای در بخش صنعت، خدمات و کشاورزی در شهرستان زرین دشت فارس

جلال الدین حق شناس^۱
عبدالخالق یزدانی^۲

چکیده

اهمیت و توسعه آموزش های فنی و حرفه ای به عنوان یکی از شاخه های توسعه و ابزارهای مهم تحقق برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در کشور بر کسی پوشیده نیست. تامین نیروی متخصص و ماهر برای اجرای هر برنامه، ضرورتی انکار ناپذیر است که بدون توجه به آن، سرمایه گذاری های مادی و انسانی به هدر خواهد رفت. این پژوهش در واقع بررسی و تعیین نیازهای آموزشی مرکز آموزش فنی و حرفه ای زرین دشت فارس در 3 بخش صنعت، کشاورزی و خدمات از دیدگاه مدیران، بخشداران و دهیاران و برنامه ریزان اجرایی شهرستان می باشد که جامعه مورد هدف در این پژوهش را تشکیل می دهند. از این تعداد با استفاده از روش تصادفی تعداد 48 نفر به عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شده است. پس از جمع آوری پرسشنامه ها و تجزیه و تحلیل آن ها، نتایج نشان دادند که بیشترین نیاز آموزشی شهرستان در خوشه کشاورزی به ترتیب حرفه های پرورش گاو شیری، پرورش گل های آپارتمانی و پرورش مرغ گوشتی بودند. در خوشه صنعت حرفه های تعمیر سیستم های سرد کننده، تاسیسات بهداشتی و جوشکاری به ترتیب دارای بیشترین تقاضا بودند و در حوزه خدمات حرفه های آرایش و پیرایش زنانه، فناوری اطلاعات و طراحی دوخت بیشترین نیاز آموزشی را اعلام نمودند. با توجه به رویکرد سازمان در ارائه آموزش های مهارتی به صورت تقاضا محوری به جای عرضه محوری، این نیازسنجی می تواند باعث افزایش کیفیت آموزشی و بهره وری و تولید اشتغال پایدار شود.

کلید واژگان: نیاز سنجی، آموزش، صنعت، خدمات، کشاورزی.

Technical and professional education needs assessment survey in industry, services and agriculture in the city of Zarrindasht

Jalaladdin haghshenas
Abdolkhalegh yzadani

Abstract

And the importance of professional development and technical training as one of the most important tools to achieve development and economic development, social and cultural rights in the country is obvious. Security experts and skilled to run any application, without regard to its necessity, human and material investment will be wasted. The study in fact determine the training needs of vocational technical training center Zarrindasht 3 industry, agriculture and services from the perspective of managers, district and village administrations and city planners are executive The aim of this study is that the society make India. According to the organization's approach to provide skill training for demand driven rather than supply-oriented, quality of education and the needs assessment can increase productivity and generate sustainable employment .

Keywords: Needs assessment, education, industry, services, agriculture.

¹ رئیس مرکز آموزش فنی و حرفه ای فراشبند فارس و مدرس دانشگاه، haghshenas2014@gmail.com-09171255780

² رئیس مرکز آموزش فنی و حرفه ای زرین دشت

مقدمه

می توان سازمان آموزش فنی و حرفه ای را یکی از مراکز مهم کشور در ارتباط با آموزش مهارت های فنی و حرفه ای متناسب با بازار کار در زمینه های مختلف فنی و حرفه ای دانست. سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور به عنوان حوزه ای که در صدد ارائه خدمات آموزشی مختلف به جامعه و افراد است، به نحو بارزی با بررسی نیازها و تقاضا محوری گره خورده است. وجود هماهنگی بین برنامه های آموزشی و نیاز های جامعه یکی از اصول پذیرفته شده در هر کشوری است و برنامه های آموزشی فنی و حرفه ای در هر کشوری برای پاسخگویی به نیاز های بخش های صنعت، کشاورزی و خدمات اجرا می شوند. در شهرستان زرین دشت (از توابع استان فارس) نیز اهمیت آموزش های فنی و حرفه ای از سوی مسئولان اجرایی و مدیران شهرستان درک شده و تعداد قابل توجهی از کارجویان در مرکز آموزش فنی و حرفه ای مشغول مهارت آموزی می باشند. هدف کلی از اجرای برنامه های آموزشی فنی و حرفه ای، تربیت نیروی انسانی ماهر و نیمه ماهر مورد نیاز بخش های مختلف تولیدی و خدماتی است. به نحوی که هر یک از افراد شاغل یا متقاضی اشتغال در جامعه برای کاری که انجام می دهد دانش و مهارت کافی کسب نماید. تجربه نشان داده است مهارت آموختگانی که به دانش و تجربیاتی که مورد نیاز جامعه است مسلط باشند موفق تر بوده و زودتر جذب بازار کار شده و سلامت روانی بیشتری دارند. شناخت دقیق نیاز های آموزشی در بخش های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات مهم ترین هدف انجام این کار پژوهشی است تا سازمان آموزش فنی و حرفه ای بتوانند آموزش های خود را در این راستا تقویت و اجرا نماید.

جلال الدین شیروانی (۱۳۸۵) نیاز های آموزش فنی و حرفه ای در بخش صنعت، کشاورزی و خدمات استان ایلام را بررسی و بیان نمود که روند جذب کار آموز در رشته های مختلف فنی و حرفه ای باید به گونه ای باشد که منجر به رفع نیازهای استان شود. هدایت شغلی و تحصیلی با توجه به نیازهای جامعه در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی انجام گیرد تا با انطباق کمیت فراگیران با نیاز جامعه کمک کند. ارتباط با صاحبان حرفه ها و صنایع در بخش های تولیدی و اقتصادی به منظور آگاهی از نیاز های آموزشی جامعه ضرورت دارد. سیفیه (۱۳۸۶) ضمن تاکید بر برگزاری دوره های کار آموزی نیروی کار مبتنی بر نیاز سنجی، گزارش نموده است نیروی کار آموزش دیده انگیزه ی کافی برای تداوم مشارکت، توفیق شغلی و انجام امور محوله را دارد. ضمن این که آموزش می تواند دانش و مهارت نیروی کار را به روز نماید. همچنین پژوهش های انجام شده توسط قاسمی (۱۳۸۲) و نویدی (۱۳۸۳) نیز در همین راستا می باشد. در مجموع تحقیقات انجام گرفته داخل کشور نشان می دهد که آموزش های فنی و حرفه ای مبتنی بر نیاز سنجی و بازار کار و بر اساس تقاضا محوری می تواند موجبات توسعه در جامعه و کارایی فارغ التحصیلان دوره ها را فراهم آورد. در غیر این صورت این آموزش ها با اتلاف سرمایه و منابع مواجه خواهد شد.

روش شناسی :

روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی است. هدف از تحقیق در این نوع پژوهش، توصیف عینی، واقعی و منظم یک واقعیت یا موضوع است و یا به عبارتی پژوهشگر در این گونه تحقیقات سعی می کند آنچه را که هست بدون هیچ گونه دخالتی یا استماع ذهنی گزارش دهد. جامعه آماری این پژوهش مدیران و برنامه ریزان اجرایی و دهبازاران در بخش کشاورزی، خدمات و صنعت شهرستان زرین دشت (استان فارس) که ۷۸ نفر بودند که از این تعداد ۴۸ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته و انتخاب شدند. در این روش اطلاعات با استفاده از روش پرسشنامه و تهیه فرم جمع آوری شدند. پرسشنامه شامل ۲ قسمت بوده، ابتدا رشته های مورد آموزش در بخش صنعت، کشاورزی و خدمات ارائه شدند. در این قسمت مدیران و برنامه ریزان

اجرائی در مورد میزان انطباق رشته ها با نیاز های شهرستان اظهار نظر نمودند. در قسمت دوم که شامل سه فرم است، مدیران و برنامه ریزان، رشته های مورد نیاز بخش خدمات، صنعت و کشاورزی را بر اساس نیاز ها اولویت بندی نموده و این نیاز ها به تفکیک زن و مرد مشخص شده اند.

یافته ها

از مهم ترین اهداف این پژوهش می توان به تعیین نیاز های آموزشی بازار کار شهرستان در ۳ بخش صنعت، خدمات و کشاورزی اشاره نمود. همچنین تناسب و انطباق رشته های موجود آموزش فنی و حرفه ای با نیاز بازار کار شهرستان را بررسی نمود. پس از جمع آوری پرسشنامه ها و تجزیه و تحلیل آماری آن ها، نتایج نشان دادند که بیشترین نیاز آموزشی شهرستان در خوشه صنعت ، حرفه های برقکار ساختمان، تعمیر کولر گازی (سیستم های سرد کننده)، تاسیسات بهداشتی و جوشکاری بیشترین تقاضا برای آموزش را نشان دادند. در خوشه کشاورزی حرفه های پرورش گاو شیری، پرورش گل های آپارتمانی ، پرورش زنبور عسل و پرورش گیاهان دارویی تقاضای بالایی برای اجرای دوره های مهارتی داشتند و در خوشه خدمات حرفه های فناوری اطلاعات ، طراحی دوخت و آرایش پیرایش بیشترین نیاز آموزشی را نشان دادند.

جدول (۱) فراوانی و درصد پاسخ گروه نمونه در خصوص نیاز های بازار کار شهرستان به مهارت های حوزه صنعت.

مهارت مورد نظر تا چه میزان مورد نیاز است؟										آماره نوع مهارت
جمع		خیلی کم		کم		زیاد		خیلی زیاد		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۴.۲	۱	۷۹.۲	۱۹	۱۶.۷	۴	تاسیسات بهداشتی
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۴.۲	۱	۷۹.۱	۱۹	۱۶.۷	۴	جوشکاری
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۲۰.۸	۳	۴۸.۴	۶	۳۰.۸	۵	برق ساختمان
۱۰۰	۱۴	۱۱.۴	۳	۱۴.۷	۲	۴۸.۴	۶	۲۴.۷	۳	تعمیر لوازم خانگی برقی
۱۰۰	۱۴	۲۴.۷	۳	۲۳.۷	۳	۴۰.۴	۶	۱۱.۴	۲	عمران
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۴۸.۴	۶	۲۰.۸	۳	۳۰.۸	۵	برق خودرو
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۰	۰	۷۱	۱۰	۲۸.۵	۴	هنر فرش
۱۰۰	۱۴	۱۱.۴	۳	۱۴.۷	۲	۴۸.۴	۶	۲۴.۷	۳	خیاطی مردانه
۱۰۰	۱۴	۱۵.۵	۳	۲۴.۷	۳	۴۸.۴	۶	۱۱.۴	۲	برق صنعتی
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۰	۰	۷۱	۱۰	۲۸.۵	۴	تعمیر کولر گازی
۱۰۰	۱۴	۱۱.۴	۳	۱۴.۷	۲	۴۸.۴	۶	۲۴.۷	۳	تعمیر خودرو
۱۰۰	۱۴	۱۴.۷	۳	۲۴.۷	۳	۴۸.۴	۶	۱۱.۴	۲	جوشکاری گاز
۱۰۰	۱۴	۰	۰	۲۰.۸	۳	۴۸.۴	۶	۳۰.۸	۵	تراشکاری

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی
مهارت آموزی و اشتغال

جدول (۲) فراوانی و درصد پاسخ گروه نمونه در خصوص نیاز های بازار کار شهرستان به مهارت های زمینه کشاورزی.

مهارت مورد نظر تا چه میزان مورد نیاز است؟										آماره مهارت
جمع		خیلی کم		کم		زیاد		خیلی زیاد		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰۰	۲۴	۱۲.۵	۳	۴.۴	۱	۲۰.۸	۵	۶۲.۲	۱۵	زراعت گندم
۱۰۰	۲۴	۰	.	۴.۴	۱	۳۳.۳	۸	۶۲.۲	۱۵	زراعت ذرت
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۴.۴	۱	۲۸.۸	۵	۶۶.۷	۱۶	زراعت دانه های روغنی
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۴.۲	۱	۷۹.۲	۱۹	۱۶.۷	۴	پرورش خرما
۱۰۰	۲۴	۴.۲	۱	۸.۳	۲	۸۳.۳	۲۰	۴.۲	۱	باغات زیتون
۱۰۰	۲۴	۸.۳	۲	۴.۲	۱	۷۰.۶	۱۷	۱۶.۷	۴	پرورش انگور
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۴.۲	۱	۷۹.۲	۱۹	۱۶.۷	۴	پرورش قارچ
۱۰۰	۲۴	۱۶.۶	۴	۴.۲	۳	۷۰.۷	۱۴	۸.۳	۲	گل کاری
۱۰۰	۲۴	۸.۳	۲	۴.۴	۱	۷۰.۶	۱۷	۱۶.۷	۴	صیفی کاری
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۰	۰	۸۳.۳	۲۰	۱۶.۷	۴	گیاهان آپارتمانی
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۴.۴	۱	۸۳.۳	۲۰	۱۲.۵	۳	سبزی کاری
۱۰۰	۲۴	۱۲.۵	۳	۴.۲	۱	۲۰.۸	۵	۶۲.۲	۱۵	گیاهان گلخانه ای
۱۰۰	۲۴			۸.۳	۲	۲۰.۸	۵	۷۱.۵	۱۷	گیاهان دارویی
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۱۲.۵	۳	۷۹.۲	۱۹	۸.۳	۲	تعمیر ماشین های کشاورزی
۱۰۰	۲۴	۰	.	۴.۴	۱	۳۳.۴	۸	۶۲.۲	۱۵	کاربرد سیستم آبیاری تحت فشار
۱۰۰	۲۴					۷۱.۲	۱۷	۲۸.۵	۵	پرورش مرغ
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۴.۴	۱	۷۹.۲	۱۹	۱۶.۲	۴	پرورش زنبور عسل
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۴.۴	۱	۸۳.۳	۲۰	۱۲.۵	۳	پرورش ماهی
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۸.۳	۲	۲۵	۶	۶۶.۷	۱۶	پرورش گوسفند و بز
۱۰۰	۲۴	۰	۰	۰	۰	۸۳.۳	۲۰	۱۶.۷	۴	پرورش گاو

جدول (۳) فراوانی و درصد پاسخ گروه نمونه در خصوص نیاز های بازار کار شهرستان به مهارت های حوزه خدمات.

مهارت مورد نظر تا چه میزان مورد نیاز است؟										آماره مهارت
جمع		خیلی کم		کم		زیاد		خیلی زیاد		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰۰	۱۰	۰	۰	۱۴.۳	۱	۵۰.۴	۴	۳۵.۴	۳	آرایشگری زنانه
۱۰۰	۱۰	۱۴.۵	۱	۵۰.۴	۴	۱۴.۷	۳	۲۰.۴	۲	عکاسی
۱۰۰	۱۰	۰	۰	۱۴.۳	۱	۳۵.۴	۳	۵۰.۴	۴	خدمات کامپیوتر
۱۰۰	۱۰	۰	۰	۱۴.۳	۱	۵۰.۴	۴	۳۵.۴	۳	خیاطی
۱۰۰	۱۰	۱۱.۴	۲	۲۴.۷	۳	۱۴.۷	۳	۴۸.۴	۶	قالی بافی
۱۰۰	۱۰	۰	۰	۱۴.۳	۱	۳۵.۴	۳	۵۲.۴	۵	عروسک دوزی

جدول (۴) نیاز های آموزشی بازار کار شهرستان زرین دشت (استان فارس) در حوزه کشاورزی به ترتیب اولویت

ردیف	مهارت	درصد	ردیف	مهارت	درصد
۱	پرورش گاو	۱۰۰	۱۲	پرورش زنبور عسل	۹۵.۴
۲	گیاهان آپارتمانی	۱۰۰	۱۳	پرورش گوسفند و بز	۹۱.۷
۳	پرورش مرغ	۹۹.۷	۱۴	پرورش گیاهان دارویی	۹۱.۷
۴	پرورش قارچ	۹۵.۹	۱۵	پرورش انگور	۸۷.۳
۵	پرورش خرما	۹۵.۹	۱۶	تعمیر ماشین آلات کشاورزی	۸۷.۳
۶	سبزی کاری	۹۵.۸	۱۷	صیفی کاری	۸۷.۳
۷	پرورش ماهی	۹۵.۸	۱۸	گیاهان گلخانه ای	۸۳
۸	زراعت ذرت	۹۵.۵	۱۹	زراعت گندم	۸۳
۹	زراعت دانه های روغنی	۹۵.۵	۲۰	گل کاری	۷۹
۱۰	باغات زیتون	۹۵.۵	-	-	-
۱۱	کاربرد سیستم آبیاری تحت فشار	۹۵.۵	-	-	-

جدول (۵) نیاز های آموزشی بازار کار شهرستان زرین دشت (استان فارس) در حوزه صنعت به ترتیب اولویت

ردیف	مهارت	درصد	ردیف	مهارت	درصد
۱	تعمیر کولر گازی	۹۹.۸	۸	تعمیر خودرو	۷۳.۱
۲	تاسیسات بهداشتی	۹۵.۹	۹	جوشکاری گاز	۵۹.۸
۳	جوشکاری	۹۵.۸	۱۰	برق صنعتی	۵۹.۸
۴	برق ساختمان	۷۹.۲	۱۱	هنر فرش	۵۱.۶
۵	تراشکاری	۷۹.۲	۱۲	برق خودرو	۵۱.۶
۶	تعمیر لوازم خانگی برقی	۷۵.۸	۱۳	عمران	۲۵.۹
۷	خیاطی مردانه	۷۳.۱	-	-	-

جدول (۶) نیازهای آموزشی بازار کار شهرستان زرین دشت (استان فارس) در حوزه خدمات به ترتیب اولویت

ردیف	مهارت	درصد	ردیف	مهارت	درصد
۱	آرایشگری زنانه	۸۵.۸	۴	عروسک دوزی	۸۷.۸
۲	خدمات کامپیوتر	۸۵.۸	۵	قالی بافی	۶۳.۱
۳	خیاطی	۸۵.۸	۶	عکاسی	۳۵.۱

بحث و نتیجه گیری:

اقبال فزاینده برای آموزش های فنی و حرفه ای در دهه گذشته در این بخش نشان از ضرورت و نیاز آموزش های مهارتی در جامعه است و باعث رشد اقتصادی در بسیاری از کشورها گردیده است. آنچه باعث توسعه و انتقال این مهارت می گردد آموزش های مهارتی فنی و حرفه ای در جامعه با توجه به نیاز بازار کار و براساس تقاضا محوری است. از آنجا که این گونه آموزش ها یکی از محورهای اصلی توسعه محسوب می شود، بنابراین هر جامعه ای به این گونه آموزش ها نیازمند است. در کشور ما از آنجا که نیمی از جمعیت را افراد نوجوان و جوان تشکیل می دهند، بنابر این برنامه ریزی در راستای اشتغال این جمعیت از اهمیت خاصی برخوردار است. به نظر می رسد ارتقاء دانش مهارت و فنی گامی موثر و ارزشمند در این راستا محسوب شود. یکی از دلایل گرایش جامعه ما به فرهنگ مصرف این است که بخش عظیم نیروی انسانی بالقوه ما، خود درگیر کار مفید نیست. چنانچه متناسب با نیازمندی های جامعه برنامه ریزی گردد، در پاسخ ها و پیشگیری از مسائل و مشکلات جامعه نقش موثری ایجاد خواهد کرد.

پیشنهادات اجرایی:

- ۱- انتخاب و اجرای دوره های مهارتی فنی و حرفه ای با توجه به نیاز شهرستان در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات انجام گیرد.
- ۲- اعلام نیازهای آموزشی و ارتقاء مهارت جامعه صنفی شهرستان و مشارکت در برگزاری دوره ها در بخش های مختلف صنفی
- ۳- روند جذب مهارت آموز در رشته های مختلف به گونه ای باشد که منجر به رفع نیازهای شهرستان گردد.
- ۴- وضعیت موجود امکانات و تجهیزات آموزشی و کارگاهی رشته های مورد نیاز در بخش صنعت خدمات کشاورزی با توجه به نیاز بازار به روز رسانی شود.
- ۵- مهارت آموزان دوره های آموزشی در حین کسب مهارت از مشاوره شغلی و آشنایی کسب و کار با هدف ادامه فعالیت و ایجاد انگیزه برخوردار شوند.

۵- با توجه به اینکه در صد بالایی از افراد در این شهرستان به علت نداشتن شغل و حرفه مناسب به سمت مشاغل کاذب روی آورده و یا به شهرستان های اطراف جهت کار های سخت مهاجرت می نمایند، ضرورت ایجاد رشته های آموزشی حوزه صنعت از دیگر حوزه ها (کشاورزی و خدمات) بیشتر می باشد.

منابع

- ۱- کهک فرحناز (۱۳۸۰) بررسی و میزان انطباق رشته های فنی و حرفه ای با نیاز های استان سمنان.
- ۲- سیف، علی اکبر (۱۳۸۳) طراحی و تحلیل های نظامهای آموزشی، انتشارات نیما.
- ۳- رخشان فریدون (۱۳۶۴) طراحی و تحلیل نظامهای آموزشی، انتشارات نیما.
- ۴- حق شناس جلال الدین و کازرونی عبدالرسول، ۱۳۹۱، مدیریت بهره وری و اثر بخشی مهارت آموزی.
- ۵- زین آبادی حسن رضا، پرند کورش، توکلی گلپایگانی علی و مهرعلی زاده یداله، ۱۳۹۲، آموزش فنی و حرفه ای و اشتغال در چشم انداز پژوهش، جلد پنجم، انتشارات سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، ۴۷۰ صفحه.
- ۶- زین آبادی حسن رضا، پرند کورش، توکلی گلپایگانی علی و مهرعلی زاده یداله، ۱۳۹۲، آموزش فنی و حرفه ای و اشتغال در چشم انداز پژوهش، جلد ششم، انتشارات سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، ۲۷۸ صفحه.
- ۷- پرند کورش، پوراندهخت نیرومند، عزیز حبیبی ینگجه و اکبر فرجی ارمکی، ۱۳۹۱، نگاهی بر نظام آموزش مهارت و فناوری، انتشارات سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، ۱۴۵ صفحه.